

SCHALIEGAS : STRUIKELBLOK VOOR DUURZAME ENERGIETRANSITIE

Shell-topman Peter Voser moest onlangs de gemoederen in Groot-Brittannië een beetje bedaren : "Terwijl in de VS de energieprijzen dalen door schaliegas, staat Europa nog aan de zijlijn. Europa is te dichtbevolkt om op grote schaal schaliegas te produceren". Schaliegas of "fracking", zoals het proces heet om schaliegas te ontginnen, schept in de VS opnieuw hoge verwachtingen op vlak van olie-onafhankelijkheid en economische groei. Schaliegas maakt dat een goedkope energiebron er weer volop beschikbaar kan zijn. Ook in Vlaanderen zit er, net als bij heel wat andere Europese landen, schaliegas in de bodem. Vlaams minister Schauvlieghe zegt dat er hier nog geen aanvragen tot opsporing zijn gekomen, maar minister Peeters vraagt wel de mogelijkheden van schaliegas in Vlaanderen te onderzoeken. Weer een stap achteruit in het energietransitieproces?

Fracking

Schaliegas is een zogenaamde niet-conventionele energiebron. Het is aardgas dat gewonnen wordt uit lagen gesteente (schalie) door hydraulisch fractureren. Vandaar dat het procedé "fracking" genoemd wordt. Om het gas uit het gesteente te breken wordt onder hoge druk water, zand en chemicaliën in ondergrond gespoten. De mix van water en chemicaliën wordt daarna terug opgepompt, waarbij ook zware metalen en nucleaire elementen mee uit de ondergrond naar boven komen. Een gedeelte van het water en chemicaliën blijft ook onder de grond achter.

Ramp voor milieu

Aardgas is bij verbranding een properder fossiele brandstof dan steenkool of aardolie, maar wanneer gewonnen door fracking is dit een heel ander verhaal.

Tijdens het winningsproces komt methaan vrij. Methaan is een broeikasgas met een 25 keer langere levensduur dan CO². Er moet bovendien ook nog een enorme hoeveelheid water in de grond gepompt worden. Zo'n half miljoen tot 1.3 miljoen liter per boring. Daarvan komt 80% weer terug naar de oppervlakte, maar dan wel zwaar vervuild met chemicaliën, zware metalen

en nucleaire elementen. Dit water is dusdanig vervuild dat het nadien als chemisch afval verwerkt moet worden. De mix van chemicaliën, die in de grond wordt ingebracht, kan ook nefaste gevolgen hebben voor grondwater & drinkwater. In de VS zijn er al een aantal van dergelijke gevallen bekend. De kosten worden afgewenteld op de omgeving en komende generaties. De winning kost ook meer energie dan bij normale gaswinning. Ook kunnen er aardbevingen en verzakkingen veroorzaakt worden door fracking. In een dichtbevolkt gebied als Nederland of België is ook dit een probleem.

Europa mag niet achterblijven?

Al zo'n 30% van de gaswinning in de VS bestaat nu uit schaliegas, wat hoge verwachtingen schept op vlak van olie-onafhankelijkheid en economische groei. Schaliegas maakt dat een goedkope energiebron er weer volop beschikbaar kan zijn. Barosso hield er einde mei een presentatie over voor de Europese regeringsleiders: "De aardgasprijs voor de ondernemingen is in de VS nu met 66 procent gedaald, terwijl deze voor Europese ondernemingen met 30 % steeg". De boodschap was dus "Europa kan niet achterblijven!".

In het Verenigd Koninkrijk is men ondertussen al met proefboringen begonnen. Ook in Nederland, waar onder 1/3 van het grondgebied schaliegas zit, wil men proefboringen doen. Alleen stuit dit voorlopig nog op hevig protest van de bevolking, net als in Frankrijk. In België bevindt er zich nog steenkoolgas in de steenkoolregio's Kempen en

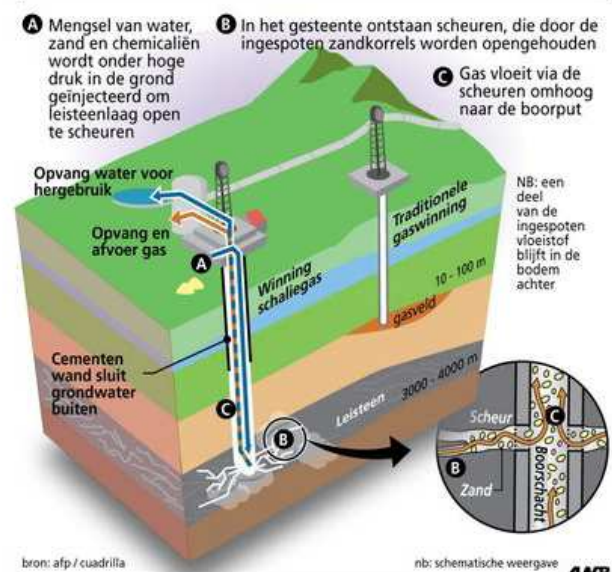
Luik. Na de sluiting van Arcelor Mittal in Luik en Ford in Genk, wordt er nu naar steenkoolgas gekeken om de economie daar terug wat op te krikken. En het is ook niet toevallig dat Open VLD recent in maart een congres over de mogelijkheden van fracking organiseerde en dat minister Peeters na zijn bezoek aan Exxon in Texas ook de mogelijkheden van schaliegas in Vlaanderen wil laten onderzoeken.

Economische heropleving van korte duur?

Fracking is pas door de hoge olieprijs van de laatste jaren commercieel interessant geworden. De kostprijs van olie is opgeklimmen van iets meer dan 20 dollar in 1998 tot meer dan 100 dollar de laatste jaren. Gezien de wereldwijde vraag naar olie nu zo'n 10 % of 7 miljoen vaten per dag meer is dan het aanbod, zal deze prijs niet gauw meer dalen. Integendeel: men voorspelt tegen het eind van het decennium een prijs van rond de 170 dollar per vat.

Maar ook voor de schaliegassector in de VS is er een domper op de feestvreugde. Het is namelijk een dure, energie-rovende en vervuilende manier om aan energie te komen. Bij conventioneel gas kan bij ontginning 70% van het gas worden opgehaald. Bij schaliegas is dit slechts 10%. Eén boring kost naar schatting tussen de 10 en 20 miljoen euro en bij succes is na één jaar het meeste gas al onttrokken. Men moet dus voortdurend nieuwe putten boren. Soms zonder succes. Er rijzen dan ook vragen over de rendabiliteit.

Schaliegas moeilijker winbaar dan normaal gas

De gasprijs in de VS is nu gezakt omdat er daar nu meer gas op de markt komt. Maar de ontginningskosten zijn zo hoog dat de prijzen zullen moeten stijgen om de rendabiliteit voor de energiebedrijven te waarborgen. Bovendien zijn de voorraden in de VS en elders wellicht veel te hoog ingeschat. Het is dan ook twijfelachtig of schaliegas de hoge economische verwachtingen zal kunnen blijven inlossen.

In België, Nederland en andere Europese landen is er minder schaliegas voorradig dan in de VS. Bovendien ligt het dieper en zijn er hier meer breuklijnen in de lagen en is het hier dichter bevolkt. De ontginningskosten zullen hier dus nog hoger liggen dan in de VS.

Sommigen voorspellen dan ook dat “goedkoop” schaliegas de volgende bubbel is. Het lijkt het er alleszins op dat het einde van goedkope fossiele brandstof desondanks toch een feit is.

Met schaliegas richting “point of no return”.

Voor al wie hoopte dat de dure olieprijs ons nu naar een duurzame energietransitie zou drijven, is de nieuwe focus op schaliegas een opoffer.

“Klimaatverandering is gedaald naar de laagste regionen van de politieke agenda’s” zegt directeur Maria Van Der Hoeven van het Internationaal Energie-Agentschap. Dit agentschap staat niet bekend om zijn milieuvriendelijk engagement, maar zei, in een speciale editie voor de klimaatconferentie van Bonn kortgeleden; nu toch dat als er niet snel iets drastisch gebeurt, we tussen de 3,6 en de 5,3 °C opwarming zitten tegen 2100.

Onlangs passeerden we de symbolische grens van 420 ppm deeltjes CO₂ in de lucht. Het aantal deeltjes is daarmee het hoogst sinds miljoenen jaren. We kunnen nu nog slechts zo’n 500 gigaton CO₂ veilig gebruiken voor we de controle kwijt raken over de klimaatopwarming. Recente overstromingen in Oost-Duitsland, orkanen in New York en Oklahoma. Het is nog maar een voorproefje van wat ons dan te wachten staat.

Nu kiezen welke weg we inslaan.

Men moet dus kiezen om de reserves fossiele brandstoffen, zoals olie, aardgas, schaliegas,.. die er nu nog zijn, in de grond te laten zitten. Dit zal verlieslatend zijn voor bepaalde sectoren,

maar winstgevend voor de hernieuwbare energiesector. Energiemaatschappijen als Shell en Exxon hebben echter nog 5 keer meer CO₂ dan ons ecosysteem aankan in fossiele brandstofreserves beschikbaar. Het IEA raadt dan ook verdere subsidies aan de fossiele brandstoffensector af, hoewel dit het gevaar inhoudt dat daardoor de economische crisis tijdelijk versterkt wordt. Bedrijven uit die sector zijn immers fors overgewaardeerd op de markt. Door voorlopig investeringen in klimaatbeleid onder de agenda te plaatsen, bespaart men op korte termijn, maar verliest op de lange termijn. De VS kiest er alvast voor om het schaliegas naar boven te halen. En ook Europa wordt verleid om voor de ontginning van onconventioneel gas te kiezen om economisch concurrentieel te kunnen blijven.

Maar het zou van wijsheid getuigen als tenminste Europa een andere weg zou inslaan door volop in te zetten op hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne- en windenergie. Deze energiebronnen zijn nu namelijk klaar om op grote schaal ingezet te worden, wat ook de productiekosten zal verlagen en ze concurrentieel met fossiele energiebronnen kan maken. Bovendien kiezen we daarmee voor het beperken van klimaatverandering en een veiligere en meer leefbare toekomst.

Voor wie een kritische documentaire wil bekijken over de gevolgen van schaliegaswinning is er Amerikaanse documentaire “Gasland”. Deze documentaire is gratis en integraal te bekijken op YouTube.

Tekst : Katty De Wilde

Bronnen :

- Lezing Serge De Gheldere voor Winvorm. 11.6.2013.
- “De volgende bubbel is die van goedkoop schaliegas.” www.trouw.nl 26.5.2013
- “Vlaanderen wil impact schaliegas onderzoeken” De Tijd
- “Overzicht schaliegas : de voor- en nadelen van fracking en onconventioneel aardgas” www.watisduurzaam.nl